

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 243

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

אין פטור מלהחזיר בתשובה

עיקר העיקרים באהבת השם

מתוך הרצאתו של הרב אמנון יצחק שליט"א

פרק ב'

וכן מבואר בהמשך הפסוקים, שכתוב: **"וַיֵּרָא אֵלָיו ה' פְּלִיָּלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ אֵל תִּירָא כִּי אֲתָךְ אֲנֹכִי וּבְרַכְתִּיךָ וְהִרְבִּיתִי אֶת זַרְעֲךָ בְּעֶבֶר אַבְרָהָם עֲבָדִי"** (שם כו). שוב תלה הכתוב את הברכות בזכות אברהם אביו.

אמנם לאחר מכן הביין יצחק את סיבת העניין ובפסוק שלאחר מכן כתוב: **"וַיִּכֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה' וַיֵּט שָׁם אֱהֱלֹו וַיִּכְרוּ שָׁם עֲבָדֵי יִצְחָק בָּאָר"**. אחרי שהתעורר יצחק אבינו לקרוא **"בְּשֵׁם ה' "** כאביו אברהם, אז כרו **"עֲבָדֵי יִצְחָק בָּאָר"** מוצלחת ללא מריבה ואבימלך הלך אליו לכרות ברית ולא הזיקו אותו עוד, משמע שעד עתה יצחק אבינו לא היה קורא **"בְּשֵׁם ה' "** ורק בהיותו בבאר התעורר לקרוא **"בְּשֵׁם ה' "**.

הדבר קשה ונפלא מאד, הרי תכלית כל האדם וכל יעודו בחיים זה להכיר את ה', לדעת להאמין באמונה אמיתית, להרגיש בציורי הלב ולהפיץ בעולם את ההכרות וההרגשות האלה, ליטוע בלבבות בני האדם את האמונה בה' ולקרב את האנשים לענינים הרוחניים, שירגישו שיש ענינים יותר גבוהים, יותר רמים ונעלים מעניני העולם החומרי שבו הם חיים ושיכירו וידעו הכל על חובת יראת ה' בורא הכל, אשר בלעדיו אין כל.

והנה יצחק אבינו נתגדל על ברכי אברהם אבינו ע"ה, שהיה ראש וראשון

"לְאַבְרָהָם אֲבִיךָ: וְהִרְבִּיתִי אֶת זַרְעֲךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנִתְתִּי לְזַרְעֲךָ אֶת כָּל הָאָרֶץ הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְּזַרְעֲךָ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: עַקֵּב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלְי."

ה'ספורנו' אומר דבר מדהים ביותר על יצחק אבינו שאלמלא הוא שאמר כן, לא היינו יכולים להגיד כן מעצמנו. מדוע הבטיחו ה' בברכות בזכותו של אברהם אבינו, כמו שנאמר: **"עַקֵּב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקִלְי"**, מדוע לא נתברך בזכות עצמו?

אומר על כך ה'ספורנו': הטעם שליצחק תלה הכתוב את הברכה בזכות אחרים, לפי שזה היה קודם שהתעורר יצחק לקרוא **"בְּשֵׁם ה' "**.

ביאור הדברים: הקב"ה ברוך אמנם את יצחק אבינו כרבויו זרעו **"כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם"** (שם) וכו', אבל לא ברכו בזכות עצמו, אלא בזכותו של אביו אברהם ולמה תלה לו הקב"ה את הברכות בזכות אברהם? אומר ה'ספורנו': כיון שהוא לא קרא עדין **"בְּשֵׁם ה' "** (שם יג) לעורר אחרים כאברהם אביו!!

בפרשת השבוע נאמר: **"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְכָּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי"** ('שמות' כה). הקב"ה אומר אל משה, לאמר לבני ישראל שיתנו את תרומתם לבנין המקדש. וכי הקב"ה צריך את הכסף והזהב של בני ישראל? הלא הנביא חגי אומר: **"לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה' צְבָאוֹת"** (ב ח). וכשהקב"ה אמר למשה: **"פֶּסֶל לָךְ שָׁנִי לַחַת אֲבָנִים"** ('שמות' לד) זימן ה' למשה אבן ספירנון באהלו, כך שהיה יכול הקב"ה לזמן מיד את כל הכסף והזהב ושאר המינים הנצרכים לעבודת המשכן. לשם מה נצרך כל המאמץ הגדול להתרים את בני ישראל **"זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן..."** (שם כה).

אלא בא הדבר ללמדנו, שאנו נדרשים לפעול בבנינו של העולם כביכול ויש לנו חלק וזכות כפי השתתפותינו בכך ועלינו ליטול את האחריות הגדולה והכבירה הזאת על כתפנו וזהו מן הדברים העיקריים בעבודתנו בעולם הזה. וכבר הבאנו לכך בשבוע שעבר כמה דוגמאות מדברי חז"ל ונוסיף עליהם עוד.

ב'בראשית' (כו) נאמר: **"וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ... וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גֵּרָרָה: וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אֵל תֵּרַד מִצְרַיִמָּה שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֲלֶיךָ: גֹּר בְּאֶרֶץ הַחַיִּת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֶבְרַכְךָ כִּי לָךְ וּלְזַרְעֲךָ אֲתֵן אֶת כָּל הָאָרֶץ הָאֵל וְהִקְמַתִי אֶת הַשְּׂבָעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

1 >>> המשך מעמ' 1

ואבי המאמינים בעולם, שהכיר את האלוקות, את כח הכחות המהוה והממציא את הכל. ע"י אברהם התפרסמה אלוקותו בעולם ובוראי שלימד את יצחק והשריש בו את יסודות אמונתו כפי שהאמין והרגיש. ואחרי כל זאת עוד תחסר ביצחק ההכרה בחובתו ותעודתו לקרוא **"בְּשֵׁם ה' "**?

ולא עוד, אלא שבהיות יצחק בגיל 37 פשט את צוארו למסור נפשו על המזבח ליקרב לקרבן לה', בשביל שיתקדש שם שמים בעולם. וירד מעל המזבח ונתקדש כעולה תמימה והיא הזכות העומדת לעם ישראל לדורותיו ומידי שנה בשנה, זה אלפי שנים, אנו מזכירים זאת ומתחננים בזכותו של יצחק אבינו, זכור ברית אברהם ועקידת יצחק. ובכל זאת לא הגיע אל המדרגה לקרוא **"בְּשֵׁם ה' "**.

בודאי שיצחק אבינו היה קורא **"בְּשֵׁם ה' "** כפי שלימדו אביו אברהם, אלא שלרוב דרגתו היה עדין חסר משהו, עד שנתבע על כך! ונרמז לזאת במה שלא נתברך בזכות עצמו, אלא בזכותו של אברהם אביו.

וכל זאת באה התורה ללמדנו בזה, את גודל ההבדל בין מי שמפרסם את ה' בעולם, לבין מי שלא. וההבדל הוא מן הקצה אל הקצה, קודם, היה יצחק אבינו, כאילו אין לו זכות עצמית כלל! ואילו לאחר מכן כשהוא קרא **"בְּשֵׁם ה' "**, כל ישראל אוכלים בזכותו, שנאמר: **"וְיִזְכְּרֵתִי אֶת בְּרִיתִי... וְאֵף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק"** (ויקרא' כו). כי כל הזכויות של האדם היותר גדול, הכל כאין, כנגד חיוב האדם לבורא לכל הטוב שהוא עושה עמו, לפרסם את שמו בעולם בכל דרך אפשרית, כשותף, שאכפת לו מן הבריאה ולא כפקיד העושה מלאכתו בצמצום. וכפי שצינו בתחילת דברינו, שאם לא ה'ספורנו' הוא זה שכתב זאת, אי אפשר לנו לאומרו.

יש מפרשים שאומרים: שהטעם שיצחק לא נתעורר לקרוא **"בְּשֵׁם ה' "**,

מפני שחשב שיש לו את דרך העבודה המיוחדת לו בגבורה ואילו אביו אברהם עושה מעשי חסד להפצת האמונה די והותר. ומאחר שכן, אין נדרש מאיתו לעשות כן. באה התורה ולימדתנו שגם אדם גדול כמו יצחק אבינו אינו נפטר מהחובה הזאת, למרות העבודה הגדולה שהיתה לו בדרך קבע במסירות נפש עליונה, שמפרנסת את כל עם ישראל לדורותם. וכן מצינו אצל יעקב אבינו שעשה זאת יחד עם 12 שבטי י-ה, שבכל מקום שהגיעו שמה, קראו **"בְּשֵׁם ה' "** והפיצו את האמונה בו יתברך.

על כן רבותי, אם אתם חושבים שמלאכת ההחזרה בתשובה מוטלת על יחידים, שהם יעשו בשלהם ואילו אתם תעשו בשלכם; חלקכם יעבוד, חלקכם רק ילמד, חלקכם ילמד ויעבוד, חלקכם יעבוד ויעבוד ויאבד, דעו לכם כי אתם לא עובדים אלא על עצמכם, התורה לימדה אותנו שגם כשיש אברהם אבינו שמפיץ את האמונה בכל העולם, אי אתה בן חורין ליפטר ממלאכה גדולה זו.

היסוד הזה פותח לנו פתח להבין ענינים סתומים, כתוב: **"הַנְּנִי מְבִיא אֶת הַמְּבוּל"** (בראשית' ו). אמר הקב"ה: "אני מוכן להסכים עם מי שאמר לי: **"מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ"** (תהילים' ח). כלומר: שבבריאת האדם מצינו שכל אחד מהמלאכים אמר את דעתו, על דרך של שותפים, שכל אחד מחווה דעתו בדרך של משא ומתן.

וכן מצינו בתורה, שבכל דבר שיצא מלפני ה' התייעץ תחילה עם המלאכים כביכול, כמו שכתוב: **"אֲמַרְתָּ ה' אֲמַרְתָּ טְהָרֹת פִּסְף צְרוּף בַּעֲלִיל לְאָרֶץ מְזַקֵּק שְׂבַעֲתִים"** (שם יב). כי כך הנהגתו של הקב"ה בעולמו.

ובזה נבין מה שמצינו כתוב על כמה צדיקים שהטיחו דברים כלפי מעלה, כלפי הקב"ה, כמו שנאמר אצל אליהו הנביא: **"וְאֵתָה הִסַּבְתָּ אֶת לִבְּךָ אֶחְרָנִית"**

(מלכים' א יח). ומצינו שהקב"ה הודה לו על כך. גם משה הטיח דברים ואמר: **"דִּי זָהָב"** (דברים' א). **"בְּשֵׁבִיל כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁהִשְׁפַּעַת לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁאָמְרוּ "דִּי" הוּא גֵרַם שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל"** (ברכות' לב). כל הטענות שלהם היו מצד שהם שותפים בעסק וכבעלים ממש, לכן הם היו יכולים ל'דפוק על הסטנדר' כמו שאומרים ולהגיד את דעתם באופן ברור.

וכן מצינו במעשה העגל, שהקב"ה אמר למשה: **"וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי" (שמות' לב).** **"כְּאֲדָם שֶׁתּוֹפֵס לְחִבְרוֹ בְּבִגְדוֹ"** (ברכות' לב). ואינו מניח לו. כך הקב"ה לא יכול לעשות כלום כביכול, אם משה לא מניח לו, מפני שהוא שותף ושותף יכול לחוות דעה בענין הבריאה כולה.

וזה כמו שכתוב אצל אברהם אבינו: **"הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה"** (בראשית' יח). איך אפשר שהקב"ה ישמיד חמש ערים מבלי להודיע לאברהם אבינו?

וכתוב ב'עמוס' הנביא: **"כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹקִים דְּבָר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים"** (עמוס' ג). וכל כך למה? כיון שהם שותפים והעסק נוגע להם ואיך יעשה בלי ידיעתם?

וכן מצינו במכירת יוסף, שהחרימו האחים את מי שיגלה את ענין המכירה ושיתפו את הקב"ה עמהם עשירי. והקב"ה לא גילה את הדבר ליעקב אבינו. מאין נובע כחם שיכלו לשתף את הקב"ה בענין המכירה שלא יגלה? הוי אומר: מכח השותפות שיש להם בבריאה.

אם כן, אחים יקרים! כואו וניעשה כולנו שותפים לקב"ה ונוכל לחוות את דעתנו על כל מה שקורה בעולם ולקבל אחריות של בעלים, כדי ש'יכירו וידעו פֶּלַי יוֹשְׁבֵי תְּבֵל. כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל בָּרָךְ. תִּשְׁבַּע כָּל לְשׁוֹן' (מתוך 'עלינו לשבח'). ויקבלו כולם את עול מלכותו באמת, **"וּבָא" (ישעיה' נט) במהרה "לְצִיּוֹן גּוֹאֵל"** בגלל **"וּלְשֵׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב ."** ■

מבצע רק עד פורים

דיסקים לצפיה, שמיעה, DVD ב-10 ש"ח לאחד

ספרית 'שופר' MP3 ב-500 ש"ח

לפרטים 'שופר' רח' מתחיהו 10, בני ברק חייגו: 03-6777779

הלכה

זריזות וזהירות סמוך לשבת

ההלכות שלפנינו מבוססות על דברי השו"ע וה'משנה ברורה' או"ח (רמט, רנא) ונוהגות בכל העדות ללא חילוק

5. מלאכה לצורך השבת כגון: לתקן בגדו לשבת, מותר. ואפילו בגדי חברו כשאינו נוטל שכר מותר.

6. מי שצריך מעות לצורך, לענג את השבת במאכלים ומטעמים, מותר לו להשתכר למלאכה אפילו מהמנחה ולמעלה.

7. מותר להסתפר כל היום, שזהו לכבוד השבת. אמנם האריז"ל לא היה מסתפר משהגיע זמן מנחה ועדין לא התפלל, שמא יעבור זמן התפילה. ■

הבן מותר, אלא שיזהר לעשותה בבקר ובדיעבד מותר אף מהמנחה ולמעלה. ומ"מ ימנע מתשע שעות ולמעלה וכן לא יאכל הרבה מאד עד שיקלקל תאות המאכל בליל שבת.

4. אסור לעשות מלאכה בדרך קבע ביום ששי מהמנחה ולמעלה, ו"א: משש שעות ומחצה. ו"א: מתשע ומחצה והעושה מלאכה אינו רואה בה סימן ברכה. סחורה אינו בכלל אסור זה. ואף מלאכה אם עשאה בדרך ארעי מותרת.

1. אסור לצאת למקום רחוק, אם לא משער שיגיע למקומו בעוד היום גדול. ואפילו אם הולך לדבר מצוה מותר רק כשמסער שיגיע בעוד היום גדול.

2. ביום ששי אסור לסעוד סעודה גדולה שאינו רגיל בה, כדי שיכנס לשבת כשהוא תאב לאכול ושיהיה פנוי להתעסק בצרכי השבת כראוי. מיני מרקחת שאוכלים בשעת כתיבת התנאים, אינו בכלל סעודה ומותר.

3. סעודת מצוה כגון ברית ופדיון

דברי אגדה

בתבשיל רותח, כיון שהיה רשאי לבשל עבורו. אמר לו אנטונינוס לרבי: "אותו התבשיל שאכלת בשבת והיה צונן ערב עלי יותר מהתבשיל הרותח שלפני". אמר לו רבינו הקדוש: "תבלין אחד חסר בתבשיל שלפניך". אמר לו אנטונינוס: "וכי אוצר המלך חסר כלום, אמור לי מה התבלין ואצוה להביאו". אמר לו רבינו הקדוש: "תבלין זה, שבת שמו! והוא חסר כעת מן התבשיל, כלום יש לך מהתבשיל ששמו שבת"? ■

ונשכר; דלא עביד כולי שבתא ולא עביד במעלי שבתא... אמר רבא: "הני נשי דמחזו אף על גב דלא עבדו עבידתא במעלי שבתא, משום מפנקותא (עצלות) הוא, דהא כל יומא נמי לא קא עבדו, אפילו הכי; שפל ונשכר קרינן להו".

במדרש ('בראשית' יא ד) מובא: שהמלך אנטונינוס סעד אצל רבינו הקדוש בשבת והובא לפניו תבשיל של צונן, אכל מהם וערב לו מאד. לאחר מכן אירע שסעד אצלו בחול, הביא לפניו

בגמרא במסכת 'גיטין': 'אמר רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: "שתי משפחות היו בירושלים אחת קבעה סעודתא בשבתא ואחת קבעה סעודתא בערב שבת ושתיהן נעקרו" (לח:). ופירש"י בפירוש אחד: 'בהא מיהא איכא איסורא שיכנס לשבת כשהוא שבע בלא תאוה'. עוד אמרו חז"ל במסכת 'פסחים' (נ:): 'יש זריז ונשכר... יש שפל ונשכר... זריז ונשכר; דעביד כולי שבתא ולא עביד במעלי שבתא (ביום ששי)... שפל

הנהגות צדיקים

ישראל קניבסקי זצ"ל ה'סטייפלר': כאשר נפטר הנדיב הנכבד ר' יחיאל לדרמן ז"ל מייסד בית הכנסת 'לדרמן' בו קבע הסטייפלר את תפילתו, ההלויה היתה ביום ששי בבקר בדרכה לירושלים וכששאלו את ה'סטייפלר' האם הוא נוסע לירושלים ללוות את הנפטר הדגול שהיה כה קרוב אליו. ענה ואמר: "למעשה הייתי צריך לנסוע ללויה זו, אבל איך אפשר לנסוע והרי ערב שבת היום"? ודברים אלו נאמרו בימות הקיץ הארוכים בסוף חדר שיון, שזמן הדלקת נרות היה בסביבות השעה שש, אף על פי כן זו היתה ההרגשה של אדם גדול שיראת השם עומדת כנגד פניו, שלא להכנס חלילה אפילו לחשש רחוק מאד. ■

וסמוך לשבת. אמר לו החזון איש: "אם כך, הרי נסיעה זו לא נעשתה על פי ההלכה וכשעושים שלא כהלכה התורה זזה ממקומה ואינה יכולה להגין!".

□ בספר 'דבי יעקב' מסופר: שרבי משה פיינשטיין זצ"ל העיר פעם באוזני אדם שהגיע סמוך מדי לכניסת השבת למגורי הקייט, אמר לו רבי משה: "בעתיד ראוי לך לצאת לדרך בשעה מוקדמת יותר". אותו אדם התעלם מעצה זו ובשבע שלאחר מכן יצא לדרך באותה שעה בה היה רגיל, בדרך אירע תקלה באוטובוס בו נסע והוא נעזב לנפשו בשבת על אם הדרך בין 'ניו יורק' למחוז חפצו וכך עברה עליו השבת שלא בטוב ולא בנעימים.

□ מעשה היה אצל הגאון רבי יעקב

□ בספר 'מעשה איש' (ג צז) מספר הרב אליהו פלאיי שליט"א, על זקנו הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל: שנסע פעם ביום ששי אחר הצהרים באוטובוס מירושלים לבני ברק [שהיתה נסיעה ארוכה בימים ההם] ואירע בדרך תאונת דרכים רח"ל שגם הגרש"ש נפגע בה ונאלץ להתאשפז בבית החולים. לאחר שהשתחרר מבית החולים נכנס אל דודו מרן החזון איש. שאלו החזון איש: "מדוע אירע לך הדבר? והרי התורה שאתה לומד היתה עשויה להגין עליך ולהצילך"! המשיך החזון איש ושאלו: "באיזה שעה היית אמור להגיע לבני ברק"? ענה לו הגרש"ש את השעה המשוערת ויצא שזה כבר היה די מאוחר

"וּצְפִית אֶת־זֶהב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תִּצְפְּנוּ"

שתי החזקות בתלמיד חכם; מבית ומחוץ...

פנינים לפרשה

"וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" (כה ב)

פירש רש"י: **"לִי" לשמי**. היינו: שנתייחדה הוראה לכיין בנתינת התרומה שתהא הנתינה לשמה. ומה טעם נתייחדה הוראה זו כאן והלא כל המצוות צריכות להיעשות לשמן, כמו שכתוב ב'נדרים': **'רבי אליעזר בר רבי צדוק אומר: עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשמם'** (סב). אלא לפי שנתינת תרומה היא דבר שיש בו לנותן כבוד והלל מבני האדם ויש חשש גדול שמה יכיון האדם בנתינת התרומה לשם התפארות חלילה, הדגישה התורה שעל הנותן להיזהר שיהיו מחשבותיו טהורות ליתן את התרומה לשם המצוה בלבד.

ומה שאמרו חז"ל במסכת ראש השנה: **'האומר: סלע זו לצדקה, על מנת שיחיה בני' הרי זה צדיק גמור'** (ד). כבר חילקה הגמרא בין יהודי לבין גוי. ופירש רש"י: **"כאן בישראל - שלבו לשמים. ואם מריעין לו בחייו, אינו קורא לו תגר, אלא תולה היסורין בעונו. אבל נכרי, אם אין מטיבין לו כגמולו, קורא תגר"** יעו"ש. הרי שסוף כל סוף עיקר מחשבת היהודי הנותן צדקה היא לשם צדקה ואם כי מוסיף בכונתו עבור שיחיה בנו, מכל מקום אינו תולה הדבר בזה לחוד.

ממון, הרי הוא מובטח שיעמוד בנסיון גופו לקדוש השם, כי בעונותינו הרבים אין לך דבר שידו וכה של יצר הרע תקיף מממון. ואם אין כח לפתות איש בממון, אז ברור שיוכל לו בכל הענינים. והחוש ומעשים בכל יום מעידים על זה הרבה, עד שאין צורך לראיה.

נמצא א"כ שאדם המוציא מכיסו דבר לצדקה הרי זה מעיד על פנימיותו הטהורה, שבזה הוא נחשב כמוציא חלק מחייו, שהרי הוא עמל על הממון הזה מזמנו וממילא חייו ממש משוקעים בממון הזה וכידוע המעשה מרבנו ה'חפץ חיים' על דפי הגמרא המפארים את הבית. זהו גודל כוחו של הממון, מצד אחד יש **"עשר שמור לבצעליו לרעתו"** (קהלת' ה) להמיתו ולהובילו לכליון. ואילו מנגד, יש צדקה אשר היא תצילו ממות.

"וְזֹאת תְרוּמָה" (כה ג)

הנה אתרוג בעת שנוטלו בכדי לצאת בו את מצותו, אע"ג שאחרי קיום המצוה אין באתרוג שום קדושה, מ"מ בעת קיום המצוה חלה עליו קדושת המצוה ואסור בהנאה ובתשמיש של חול וכן הוא בעצי הסוכה כמבואר בגמרא מסכת סוכה' (ט). ודרשוהו ממה שכתוב לענין כסוי הדם: שבמה ששפך יכסה ולא יכסנו ברגל בדרך ביזוי **"חג... לה"** (ויקרא' כג). לומר **"שכשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם שמים על הסוכה"** ואסורים בהנאה.

כותב רבינו ה'בית הלוי': שכמו כן, בעת שהאדם נותן צדקה לעני, נמצא שהוא מקיים בעני מצות צדקה ועוד כמה מצוות עשה, כמו: **"והחזקת בו"** (ויקרא' כה) וכיו"ב, נמצא שהעני בזמן נתינת הצדקה שנותנין לו, הרי הוא ממש כמו בחינת אתרוג בעת קיום מצותו ואסור מעיקר דין תורה לנהוג בו מנהג בזיון, אלא ליתן לו בדרך כבוד הראוי והנותן לו בדרך בזיון י"ל, דזהו איסור דאורייתא.

מאתכם" וסיים בלשון יחיד: "כל נדיב לבו יביאה", מה פשר שינוי זה? הלא הוא אומר דרשני.

עומד על כך הרב מברסק ואומר: שלפי הנראה מצות לקיחת התרומה היה צווי רק על הצבור בכללו, אבל על כל יחיד ויחיד לא היה מצוה אישית להביא את התרומה, אלא כל מי שהיה רוצה להתנדב היה מביא את תרומתו. ומעתה יתבארו היטב לשון הפסוקים, הציווי נאמר בלשון: **"וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה"** וכן: **"קחו מאתכם"**, היינו: **"קחו"** מהצבור שנאמר בלשון רבים והוא הגדרת צווי לקיחת התרומה, אבל מסיים הכתוב: **"כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ"** וכן: **"כָּל נָדִיב לְבוֹ"** בלשון יחיד, לפי שעל היחיד לא נאמר ציווי ליקח ממנו תרומה, אלא מי שנדב היו נוטלין ממנו.

עוד יש להטעים את פשר השינוי בדרך צחות: שעל אף שהציווי נאמר כלפי כל הרבים, שנתבקשו כולם ליתן צדקה, מ"מ למעשה, אין מביאים אלא היחידים שנדבם לבם ליתן את התרומה.

"אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ" (כה ב)

נדבת ממון הוא דבר שיש בו חסרון כיס. ואמרו חז"ל: **'אמר רבי אילעאי: בשלשה דברים אדם ניכר - בכוסו ובכיסו ובכעסו'** (עירובין' סה:). ואמרו חז"ל: **'אין צו' אלא לשון זירוז. אר"ש: "ביותר צריך הכתוב לזרז, בדבר שיש בו חסרון כיס"** (הובא ברש"י ויקרא' ו ב). ובגמרא 'גיטין' (מז). נאמר: על ריש לקיש שהשאיר אחריו אחרי מותו **'קבא דמוריקא'** ולכך קרא על עצמו: **'וַעֲזָבוּ לְאַחֲרַיִם חֵילָם'** (תהילים' מט) כי הממון הוא נעשה מכח חילו של האדם.

הגר"י אייבשיץ בספרו 'ערות דבש' (א ז) כותב: אין לך נסיון גדול יותר מממון, כאשר עינינו רואים שהרבה אנשים סובלים יסורים ומכות בוז וחרפה ועומדים בקדוש השם. ובממון יצרם גובר בעונותינו הרבים לאין פשע. כללו של דבר; אם אתה רואה אדם עומד בנסיון

"וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְרוּמָתִי" (כה ב)

יש להתבונן בכונת הכתוב, במה שפתח הכתוב בלשון רבים **"וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה"** וסיים בלשון יחיד: **"כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ"**?

וכיוצא בזה מצינו להלן בפרשת ויקהל' (שמות' לה ב) שנאמר: **"קחו מאתכם תְרוּמָה לַה' כָּל נָדִיב לְבוֹ יְבִיֵאֵה"** גם בכתוב הזה פתח בלשון רבים: **"קחו**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

"זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת" (כה ג)

וזאת המנוחה וזאת המרגעה וצדקה זו, היא הצדקה שבכחינת "נחששת".

"וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמְחוּץ תִּצְפְּנֵנּוּ" (כה יא)

"זָהָב וְכֶסֶף" (כה ג)

רבינו הרא"ש כותב: שיש שלשה אופנים בנותני הצדקה והם נמשלים ל"זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת" ונרמזים בכתוב הזה.

כשנותן האדם צדקה מתוך עושר חיים טובים ובריאות איתנה, כשהוא בכוחו ובגבורתו, אז תחשב לו הצדקה כ"זָהָב", משל לאדם שמקדים לשאת פני המושל ונותן שוחד טרם יצטרך לו, שאינו עושה כן למטרת אותו הצורך. אמנם כשנפל למשכב ונותן צדקה לזכות בה כדי שיתרפא, הורע כחה של צדקה זו, כי כבר עלה עת הצורך, על כן היא נחשבת אז רק כ"כֶּסֶף".

וכשנותנה כשהוא כבר מסוכן, כשעולה לגדרום לידון והקולר תלוי עליו, אינה נחשבת כל כך, אך מ"מ טוב לו לאדם לתת צדקה בכל עת ובכל שעה למען יזכר על טוב שמו, כאשר הוא בעולמו שמה בעפר, כי שם מקומו ותמצא מרגוע הנפש היגעה בימי הפקודה ובזכרון הרעה

דורשי רשומות אומרים: **"זָהָב"** מלשון: **זֶה הַב**, שהאדם אומר: זה הב, זה הב, הבא לי מזה, הבא לי מזה. **"כֶּסֶף"** מלשון: **נִכְסָף נִכְסַפְתִּי**, שהאדם כוסף ונכסף כל היום לדבר הזה, **"נִחְשֵׁת"** (שמות' כז), כל מה שאנשים חושקים בחייהם הוא ל"כֶּסֶף". וכבר אמר החכם מכל אדם ב'קהלת': **"וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַפֶּל" (י ט)**. ופירש ה'כלי יקר' על פי הכתוב ב'משלי': **"מִצָּרָף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב" (יז ג)**. היינו: אם תרצה לצרף ולמדוד את מידתו של האדם, תלך אחר ה"כֶּסֶף" וה"זָהָב", כלומר: ראה איך הוא מתנהג עמם, אם הוא נמצא שלם בהם, אז מידתו שלמה בכל.

רבנו ה'בית הלוי' כותב: שאפשר לרמוז בזה, שהארון קדש, הלא הוא מקום שמונחת בו התורה. וכן הוא התלמיד חכם הלומד תורה לשמה, הוא כארון קדש שנמצאת בו התורה בטהרתה ומצוה רבה היא להחזיקו לזונו ולפרנסו וכמו שאמרו חכמינו ז"ל על הפסוק: **"עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְתִמְכִּינָה מְאֹשֵׁר" (משלי ג)**. אולם יכול האומר לומר: די לתלמיד חכם אם אספק לו צרכי מזונותיו שיהיה לבו פנוי ללמוד, אבל למה לי להרבות בהוצאה עבורו שיהיה מכובד ומפואר. לזה בא הרמז בפסוק: **"וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבֵּית וּמְחוּץ תִּצְפְּנֵנּוּ"**, שיהיה נאה גם מבית וגם מבחוץ, ששתי החזקות צריך לעשות לו לתלמיד חכם, **האחד הוא מבית**, כלומר: שיהיה לו בביתו מה לאכול. **והשני הוא מחוץ**, כלומר: שגם יהיו נאים בעיני הבריות בלבושם ובדירתם ובכל עניניהם. ■

לקראת הסוף... אמנון יצחק עם הרב שלישיא

מתנ"ס שטיינברג גבעת התחמושת 21 ביום ראשון ה' אדר 01/03/09 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30 כניסה 10 ש"ח	חולון
אולמי רמה רש"י 1 מרכז הוד ביום שני ו' אדר 02/03/09 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30 כניסה 10 ש"ח	קרית מלאכי
מתנ"ס וולדנברג יעקב גרובר 15 ביום שלישי ז' אדר 03/03/09 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30 כניסה 15 ש"ח	אשקלון
היכל התרבות שדרות דגד ביום רביעי ח' אדר 04/03/09 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30 כניסה 10 ש"ח	באר שבע

© כל הזכויות שמורות לארגון "שופר" הרצאות מאובטחות

שידור חי באתר 'שופר' וב'שופר ניוטל' 054-4007779 WWW.SHOFAR.NET

שו"ת חברותא

מהו חיובו של מצות 'מחצית השקל'?

מערכת 'חברותא'

מיוחדת? 'גנזי המלך'

שאלה: בדבר התרומה שנוהגים לתרום זכר ל"מחצית השקל", מה הוא ערך הסכום שיוצאים בו ידי חובת המצוה? ומאיזה גיל חייבים לתרום למצוה זו? ולאיזו מטרה תינתן התרומה הנזכרת?

תשובה: כתב בשו"ת 'יחווה דעת' (א פו): הרמב"ם (שקלים' א 1) כתב: שמצות "מחצית השקל" בזמן שהיה בית המקדש קיים, לתת שעור שני דינרים כסף, שהם משקל שלשה דרהם כסף. דהיינו: כעשרה גרם כסף טהור. ובהיות שאנו עושים זכר ל"מחצית השקל" בתרומה זו וכמבואר בהגהות 'מרדכי' (א ד'מגילה') וכן פסק הרמ"א בהגה (א"ח תרצד), ראוי ליתן ערך השווה כיום לעשרה גרם כסף טהור. אולם, מי שאין ידו משגת לתרום כשעור זה, יתן כפי נדבת לבו וכמיטב יכולתו, כי הראשונים לא הזכירו שישנה חובה לעשות זכר ל"מחצית השקל", זולת ה'מרדכי' וכן ה'אגודה', על פי האמור במסכת 'סופרים' (כא): שלפי 'שהיה צפוי וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שיהיה המן עתיד לשקול על ישראל, לפיכך הקדים ואמר למשה (שהיו ק') שקלי ישראל קודמין להמן וצריכין ישראל לתת שקליהם לפני שבת 'זכור' ע"כ. וכיוצא בזה אמרו ב'מגילה' (יג).

ועל כל פנים, אין בזה חיוב גמור, מצד הדין. וכמ"ש הגאון רבי יהודה עייאש בספר 'מטה יהודה' (תרצד). וכן כתב בספר 'מאורי אור'. ולכן מי שאין ידו משגת לתת כשעור זה, יתרום כנדבת לבו. ועל התורם להזהר שלא יאמר על הסכום הנתרם שהוא "מחצית השקל", אלא רק זכר ל"מחצית השקל". וכן מבואר כל זה בתשובות הגאונים [שו"ת גאוני 'מזרח ומערב' מ].

ולענין השאלה, מאיזה גיל צריך לתרום זכר למחצית השקל?

הנה רבינו עובדיה מ'ברטנורא' במסכת 'שקלים' (א ג) כתב: שחיוב מצות "מחצית השקל" הוא: "מבן עשרים שנה ומעלה", ככתוב בפרשת 'כי תשא': "זֶה תִּתְּנוּ כָּל הָעָבֶר עַל הַפְּקָדִים הַשְּׁקָל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ... כָּל הָעָבֶר עַל הַפְּקָדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמִעֲלָה יִתֵּן תְּרוּמַת ה' " (שמות' ל יג - יד). וכן פסק הרמ"א

בהגה (א"ח תרצד).

אולם הרמב"ן בפירושו על התורה (ריש פרשת 'כי תשא') כתב: שמבן שלש עשרה שנה ויום אחד שנעשה בר מצוה, חייב ליתן "מחצית השקל", כפי שכתוב: "לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם" (שם). וכיון שהוא חייב במצוות, הוא זקוק לכפרה ורק התרומה למלאכת המשכן היתה "מבן עשרים שנה ומעלה". וכן מבואר ב'ירושלמי' (שקלים' א). וכן פסק הרמב"ם. וכן הסכימו רוב הראשונים וכמבואר ב'תוספות יום טוב' (שקלים' א ד).

ולכן טוב לתת התרומה שהיא זכר ל"מחצית השקל" על כל מי שהוא בגיל בר מצוה ומעלה. ולענין השאלה: לאיזו מטרה תינתן התרומה הנזכרת?

במסכת 'סופרים' (כא) מבואר: שהתרומה היא לצורך עניים. וכן כתב ב'אליה רבה' (תרפ"א). ובשו"ת 'זכר שמחה' (סוף עו). ובשו"ת 'מנחת אלעזר' (ל ע"ש).

והגאון רבי חיים פלאגי' בספר 'רוח חיים' (תרצד ב), הביא מהאחרונים שכתבו: שיש לתרום המעות לתלמידי חכמים עניים השוקדים על דלתות תורתנו הקדושה, כמו שאמרו חז"ל: 'אם בקשת לעשות צדקה, עשה עם עמלי תורה' (מדרש רבה' קהלת' יא א). ושכן המנהג ע"כ. ובאמת שכן ראוי לתרום המעות למוסדות התורה, שהם הישיבות הקדושות שלנו, שהרי אמרו ב'ברכות': 'מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו, אלא ארבע אמות של הלכה בלבד' (ח). וכן אמרו שם: 'מאי דכתיב: "אהב ה' שְׁעָרֵי צִיּוֹן מִפְּלֵ מִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב" (תהילים' פז). "אהב ה' שְׁעָרֵי הַמִּצְוִינִים בְּהִלְכָה יוֹתֵר מִבְּתֵי כְּנַסְיֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת'. ובמדרש 'תנחומא' (פרשת צו) נאמר: שהתורה מכפרת עונותיהם של ישראל. נמצא, שהתורה משמשת תחליף לקרבנות הנתרמות ממעות של "מחצית השקל", שנאמר בהן: "לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם", ובמסכת 'ראש השנה' (יח). אמרו על הפסוק: "לָכֵן נִשְׁפַּעְתִּי לְבֵית עֲלִי אִם יִתְּכַפֵּר עֲוֹן בֵּית עֲלִי בְּזִבְחַ וּבְמִנְחָה" (שמואל' א ג). אמר רבא: "בְּזִבְחַ וּבְמִנְחָה" אינו מתכפר, אבל מתכפר הוא בתורה".

וכן אמרו ב'מגילה': 'גדולה מצות תלמוד תורה, יותר מהקרבת תמידין' (ג). וב'ילקוט שמעוני': 'כל זמן שבית המקדש קיים מזבח שבו, כפרה לישראל. בחוצה לארץ, חכמים ותלמידיהם כפרה לישראל' (ויקרא' תנה).

וב'ילקוט שמעוני' 'ירמיה' (שכא) על הפסוק: "כִּי כֹה אָמַר ה'... וְלִפְנֵי הַלְוִיִּם לֹא יָכַרְתָּ אִישׁ מִלִּפְנֵי מַעְלָה עוֹלָה וּמִקַּטֵּיר מִנְחָה וְעִשָּׂה זֶבַח כָּל הַיָּמִים" ('ירמיה' לג יח) והלא חרב בית המקדש ובטלו הקרבנות? אלא אמר הקב"ה לכהנים הלויים: 'אם אתם עוסקים בתורה מעלה אני עליכם כאילו אתם מקריבים לפני עולה וכליל', וכן נאמר: "יִזְרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יִשִּׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאַפֶּךָ וְכִלְיֵי עַל מִזְבְּחֶךָ" ('דברים' לג).

ואיתא ב'ילקוט שמעוני' ('הושע' תקכב): "כִּי חֶסֶד חֲפָצְתִּי וְלֹא זֶבַח" ('הושע' 1). אמר הקב"ה: חביב עלי חסד שאתם גומלים זה לזה יותר מכל הזבח שזבח שלמה לפני: "אַלֶּף עֲלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה" (מלכים א ג) וכה"א: "זאת התורה לעלה למנחה" ('ויקרא' ז), "זאת התורה לא 'עלה' ולא 'מנחה'. פעם אחת היה רבן יוחנן בן זכאי מהלך בירושלים והיה רבי יהושע מהלך אחריו, ראה בית המקדש שהוא חרב אמר: "אוי לנו על הבית שחרב, מקום שמתכפרין בו עונותינו". א"ל: "בני אל ירע לך, שיש לנו כפרה אחרת שהיא כמותה. ואיזה זה? גמילות חסדים". לכך נאמר: "כִּי חֶסֶד חֲפָצְתִּי וְלֹא זֶבַח" ואומר: "אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה" ('תהילים' פט). וכן הוא בספר 'דברי אמת' (דרוש ז טו). ולפינו ב'ילקוט' יש חסרון הניכר. וראה עוד ב'אבות דרבי נתן' (ד ע"ש).

ובספר 'ישרש יעקב' (קכא): כתב בשם הגאון מהר"ש אלגאזי בספר 'תאוה לעינים': שהעוסק בתורת חטאת, כאילו הקריב חטאת בלבד ובתורת אשם כאילו הקריב אשם בלבד, אבל העוסק בתלמוד תורה בשאר ענינים הלכה למעשה, הרי הוא כאילו הקריב כל הקרבנות כולם. ועוד עיין למרן החיד"א בספר 'ראש דוד' (סוף צו).

ועיין בדברי הגאון רבי יצחק נבארו בספר 'פני מבין' (ב כג). שכתב להוכיח: שאפילו בזמן שהיה בית המקדש קיים, תורה עדיפא מקרבנות. עש"ב. לפיכך מצוה גדולה לתרום המעות שהם זכר ל"מחצית השקל" לטובת הישיבות הקדושות. וכבר אמרו חז"ל: 'כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים, זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר: "כִּי בָצַל הַחֲכָמָה בָּצַל הַכֹּסֶף" (קהלת' ז) ('פסחים' גג).

והשי"ת יזכנו לראות בבנין בית המקדש; 'פְּהַנְיִים בְּעֹבְדוֹתֵם וְלוֹיִם בְּדוֹכָנָם וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם'. ■

SH HOTEL
 SAYONEI HAGALIL
 סביני הגליל

מלון בלב הגליל
 שבתות חתן,
 אטרקציות רבות
מבצע לפסח!
 כשרות גלאס לבדאו
 ללא שרייה ללא קסניות
 טלפון להזמנות:
 04-6802323

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק

**זכאי
 "חי כפליים"
 40% הנחה!!!**

ביום רביעי יב' אייר 06.05.09
 יציאה בשעה 7:30 בדיוק מנקודות האיסוף

המסלול:

קבר רבי שמעון בר יוחאי זיע"א	11:00 מירון
קבר רבי יונתן בן עוזיאל זיע"א	12:00 עמוקא
ארוחת צהרים כיד המלך	14:00 מלון כינר
הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א	15:30 מלון כינר
קבר רבי מאיר בעל הנס זיע"א	17:30 טבריה

הישיבה בהפרדה מלאה בלבד!
 ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק
טל: 03-6777779

יעמדו על הברכה

מארוקו בן אליזה יזכה לעלות ארצה עם כל משפחתו בקרוב	מירל בת דניז רפואה שלמה מהרה
שמרית לוי בת אילנה לזרע של קיימא	

רחוב האדמו"ר
 מקוצק 41
 בני ברק

**למבירה
 ספרי תורה מהודרים**

שנכתבו ע"י סופרים מומחים, יראי שמים
 בכתב ספרדי, בית יוסף והאר"י
לפרטים הרב שבתאי:
052-80-777-22

**לפרסום
 בגנזי
 המלך
 צלצלו:**

**03-6777779
 שלוחה
 552**

**בשביל
 האמונה**

**סופ"ש יחד
 עם המשפחה
 לחיזוק האמונה**

חמישי - שבת
 ט"ז י"ח אדר תשס"ט
 11-14/3/2009
 מלון יפה נוף - ערד.

באירוע ישתתפו הרבנים והמרצים הידועים
 הצדיק הרב **אריה שנטר**
 הרב ד"ר **אברהם לוי**
 הרב **מרדכי ארם צובא**
 הרב **יצחק פוגר**
 הסטנדפיסט **שמעון פריץ**
 תכנית עם נשמה, עשייה ומאומת במיטב המסורת
 של "צח"ר", ארוחת וכיבוד כיד המלך
 לנשים: הרצאה מיוחדת עם הרבנית **ינה ארם צובא**
 ביניה חתומת לגברים נשים בשעות נפרדות ביום ו

לפרטים והרשמה:
 מוקד רישום
1800-20-11-12

יצחק

גרסת בטא

סוף סוף
במזל טוב

ובשעה טובה

האנציקלופדיה האינטרקטיבית

של הרב אמנון יצחק שליט א

- 84 כרכים והוצגו
- מחולקים ל-1727 מקטעים
- 106 נושאים שונים
- 880 תתי נושאים
- 32 שירים וקליפים

מחיר המוצר \$1000
מכצע היכרות
עד פורים
\$100 מזומן

לידיעת הורמי מנית
האנציקלופדיה:
האנציקלופדיה
נשלחה אליכם.
לפרטים ולרכישה:
03-6777779

חדש!!! רצועת יד 8 GB USB

- 3 ג'יגה - המכילים סרטי וידאו, הרצאות ושירים של הרב אמנון יצחק שליט א
- 5 ג'יגה - פנויים לשימושך האישי

רצועת יד המלווה אותך בכל מקום
ואין אפשרות לאבד אותה... היא בידרך!

ניתן להשיג בהרצאות או במשרדי 'שופר' טלפון: 03-6777779

WWW.SHOFAR.NET

